

TÜRK MEDENİ KANUNU'NUN 939/III MADDESİNİN ALACAK REHNİ BAKIMINDAN UYGULANMASI¹

Av. Dr. Davut Gürses

Giriş

Bu çalışmada Türk Medeni Kanunu'nun² taşınır rehni başlıklı üçüncü bölümünde, teslim bağli rehni kurulması üst başlığı altında, alacaklının zilyetliği başlıklı 939. maddenin üçüncü fıkrasında düzenlenen "*Taşınır, fiilen yalnız rehnedenin hâkimiyetinde kaldığı sürece rehin hakkı doğmaz*" hükmünün alacak rehni bakımından uygulanabilir olup olmadığı konusu incelenecektir. Bu sorunun kaynağı, alacaklar ve diğer haklar üzerindeki rehinleri düzenleyen TMK m. 954'ün ikinci fıkrasında yer alan "*Aksine bir hüküm bulunmadıkça, bunların rehni hakkında da teslim bağli rehin hükümleri uygulanır.*" şeklindeki hükümdür.

Bu tartışmanın pratik önemi, özellikle bir alacak rehni türü olan mevduat rehni, hem rehin alacaklısı hem de rehne konu alacağın borçlusunu sıfatını haiz olan bankanın (düzensiz rehin³) mevduat üzerinde rehin verene tasarruf imkânı sağlamış olması durumunda ortaya çıkmaktadır. Düzensiz rehin olarak adlandırılan bu rehin türü dışındaki normal mevduat rehni, yani rehin alacaklısının mevduat hesabının bulunduğu banka dışındaki bir şahsın olduğu durumlarda genelde bir sorunla karşılaşmaz, zira TMK'nın 961. maddesine göre, rehin kendisine ihbar edilmiş olan borçlu borcunu asıl alacaklıya veya rehin alacaklısına ancak diğerinin rızasıyla ödeyebilecektir. Bu hüküm nedeniyle, mevduat hesabının bulunduğu banka, hesap üzerinde ancak rehin alacaklısının rızası varsa rehin verenin tasarruflarına izin verecektir.

Bankacılık uygulamasında *-borçlusunu olduğu mevduat üzerinde aynı bankanın rehin hakkı sahibi olması durumunda-* bankalar çeşitli sebeplerle söz konusu mevduat hesabı üzerinde rehin veren hesap sahibine tasarruf etme imkânı tanımaktadır⁴. Böylece, rehin veren

¹ Bu çalışma 16.02.2019 tarihinde Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi'nde tebliğ olarak sunulmuştur.

² Çalışmanın devamında "TMK" olarak kısaltılacaktır.

³ "Uygulamada alacak rehni, borçlunun üçüncü kişilerden alacaklı olduğu tutarları kendisinden alacaklı olan başka bir kişiye rehnetmesi suretiyle kurulmaktadır. Ancak, bir bankaya yatırılan mevduatın aynı bankada kullanılan kredinin teminatı olarak rehnedilmesi de mümkündür. Bu durumda, kullandığı kredi nedeniyle aynı zamanda bankanın borçlusunu olan mevduat hesabı sahibi, bankadaki mevduatı üzerinde banka lehine rehin tesis etmekte ve böylelikle banka aslında borçlusunu olduğu bir alacak üzerinde rehin hakkı kazanmaktadır. Banka mevduatı üzerinde rehin hakkı kazandığında ortaya çıkan teminat ilişkisi ise düzensiz rehin olarak ifade edilmektedir." **Özer, Selçuk**, Mevduat Rehni, Der Yayınları, İstanbul, 2016, 16.

⁴ Detaylı bilgi için bkz. **Doğan, Fahri Can**, Bankacılık Uygulamasında Mevduat Rehni, Bilgi Üniversitesi SBE (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2018, 50, (Erişim Adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, Erişim Tarihi:07.02.2019); "*Rehlinli alacaklının banka olduğu durumlarda, rehin sözleşmesinde mevduat sahibinin tasarruf mevduatı üzerinde tasarrufta bulunabileceği ancak bankanın belli durumlarda veya istediği zaman mevduat sahibinin tasarruf yetkilerini sınırlandırabileceği yönünde bir hüküm varsa bankanın mevduat sahibinin tasarruf yetkilerini sınırlandırdığı durumda bir bildirim yükümünün bulunup bulunmadığı üzerinde de durulmalıdır. Zira banka, özellikle genel kredi sözleşmelerinin teminatı olarak tasarruf mevduatı üzerinde rehin tesis ederse kredi ödemeleri tehlikeye düşene kadar mevduat üzerinde tasarrufta bulunulmasına imkân tanımaktadır.*" **Acar, Meryem**, Tasarruf Mevduatı

mevduat hesabı sahibi söz konusu mevduat üzerinde dilediği şekilde tasarruf etme imkânına kavuşmaktadır. Özellikle rehlin güvence altına aldığı alacağın azalması, alacağın tahsil kabiliyetinin yüksek olması, rehin verenin kredibilitesinin yüksek olması, rehine konu hesap bakiyesinin alacaktan yüksek olması ya da hesaba sürekli para girişinin bulunması ve hesapta biriken paranın rehlinli alacağı fazlasıyla karşılaması gibi durumlarda rehin verene *-kısmen ya da tamamen-* bu imkânın sağlandığı görülmektedir. Ancak bankalar, rehin haklarına istinaden, rehin sözleşmesinin başından itibaren ya da sonradan verdikleri bu imkânı ihtiyaç duyduklarında tek taraflı olarak ortadan kaldırılabilmektedir. İşte, TMK'nın 939/III maddesi alacak rehinde (*ve dolayısıyla mevduat rehinde*) de uygulanabilir denildiğinde, mevduat hesabı üzerinde hesap sahibine tasarruf imkânı verilmiş olması durumunda rehin hakkının doğmadığı sonucuna ulaşılabilecektir.

Bu çalışmada yukarıda kısaca izah edilen soruna çözüm bulmaya çalışılacaktır. Bu kapsamda hem rehin sözleşmesi kurulması akabinde mevduat hesabı sahibinin tasarruf yetkisinin hiçbir şekilde kısıtlanmamış olduğu durumlar hem de baştan tasarruf yetkisinin kısıtlandığı ancak sonradan süreli olarak tasarruf imkânının verildiği durumlar incelenecektir.

1. Taşınır Rehni Bakımından Zilyetliğin Devrinin Önemi

Herkese karşı ileri sürülebilmesi ve borç ödenmediğinde rehin konusu malı paraya çevirme yetkisi vermesi nedeniyle, rehin hakkının varlığını üçüncü kişilere açıklayacak bir görünüme ihtiyaç vardır. Bu ilkeye "*Kamuya Açıklık*" ilkesi denir ve bu ilkeye göre; bir taşınırın üzerinde rehin tesisi üçüncü kişilerin bunu öğrenebileceği şekilde gerçekleşmelidir⁵. Bu ilkenin varlık nedeni taşınırın tedavülündeki güveni sağlamaktır; rehin verenin rehnedilen taşınır üzerindeki dolaysız zilyetliğine son verilmesi şartı, bu kişiden alacağı bulunan üçüncü kişilere, borçlunun zilyetliğinde bulunan mallar üzerinde bir rehin yükü bulunmadığı garantisini verir⁶. Dolayısıyla, bu ilke nedeniyle taşınır üzerinde rehin hakkı ancak zilyetliğin alacaklıya devri suretiyle kurulabilmektedir.

Kamuya açıklık taşınır rehinde temelde rehin konusu taşınırın zilyetliğinin devredilmesi ile gerçekleşir. Bunun dışında, rehne konu taşınır için özel bir sicil söz konusu ise bu sicile yapılacak tescil de kamuya açıklığı sağlar. Kamuya açıklığı sağlayacak yol ne olursa olsun, bu rehinin kuruluşu için zorunludur⁷. Yani, rehinin geçerli bir şekilde kurulması için kamuya açıklığı sağlayan bu yollardan uygun olan gerçekleşmiş olmalıdır.

Gerçekten teslimine bağlı taşınır rehni, borçlandırıcı işlem ve akabinde tasarrufi işlemin yapılmasıyla kurulur. Borçlandırıcı işlemin akabinde yapılacak tasarrufi işlem aynı sözleşme ve zilyetliğin devrinden oluşmaktadır⁸. İşte tasarrufi işlemin unsurlarından biri olan zilyetliğin

Üzerinde Rehni, Ankara Üniversitesi SBE (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2015, 108. (Erişim Adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, Erişim Tarihi:01.02.2019)

⁵ Nomer, Haluk Nami/ Ergüne, Serkan, Eşya Hukuku, On İki Levha Yayınları, 5. Bası, İstanbul, 2017, 245.

⁶ Oğuzman, M.Kemal/ Seliçi, Özer/ Oktay-Özdemir, Saibe, Eşya Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2009, 809.

⁷ Nomer/Ergüne, 245.

⁸ Nomer/Ergüne, 257 vd.

devri hem rehnin kurulması için hem de taşınır rehninde kamuya açıklığı sağlayan önemli bir işlemdir. Buna ek olarak doktrinde de belirtildiği üzere, taşınır rehni için zilyetliğin devrini öngören TMK m. 939 hükmü emredici niteliktedir⁹. Yani taraflar, sözleşme ile bu hükmü bertaraf edemeyeceklerdir.

Rehlinli alacaklının rehine konu taşınır zilyet kılınması, sadece rehnin kuruluşu aşamasında aranmaz; bu zilyetliğin, rehin devam ettiği sürece devam etmesi de gerekir¹⁰. Gerçekten TMK m. 943'e göre, rehin, alacaklının zilyet olmaktan çıkması ve onu zilyet olan üçüncü kişiden geri alamaz hale gelmesiyle son bulacaktır. Buna karşın, yine aynı maddeye göre, rehne konu taşınır, alacaklının rızasıyla yalnız rehnedenin hâkimiyeti altında bulunduğu sürece rehnin hükümleri askıda kalacaktır.

2. Alacak Rehninin Kurulması ve Alacak Rehnine Uygulanacak Hükümler

Alacak rehninin kurulması için kanun koyucu yazılı bir rehin sözleşmesi yapılmasını zorunlu kılmıştır. Gerçekten TMK m. 955'e göre senede bağlanmış olan ya da olmayan alacakların rehni için rehin sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması ve senede bağlı alacaklarda senedin teslim edilmesi gerekir. Senedin teslimi, rehin sözleşmesinin geçerlilik şartı olup aynı zamanda rehnin kamuya açıklığını sağlamaktadır¹¹. Hem sözleşmenin yazılı şekilde yapılması koşulu hem de senede bağlı alacaklarda senedin teslimi koşulu nedeniyle, doktrinde alacak rehninin alacak devrine benzediği belirtilmektedir¹².

Senede bağlanmamış alacaklarda, yazılı rehin sözleşmesinin etkisi kurucudur¹³. Zira bu durumda ortada teslimi gereken bir senet olmadığı için rehin hakkı sözleşmenin kurulmasıyla doğmaktadır.

Mevduat rehnine konu mevduat alacağının senede bağlı olmayan yani adi bir alacak olduğunu söylemek mümkündür¹⁴. Bu kapsamda, mevduat hesabı nedeniyle banka tarafından düzenlenen hesap cüzdanının, bir senet niteliğini haiz olmadığını da eklemek gerekir. Bu nedenle mevduat rehninin senede bağlı olmayan alacak rehni kapsamında, sadece yazılı rehin sözleşmesinin kurulmasıyla doğacağını söylemek mümkündür. Hiç şüphe yok ki mevduat rehnine de TMK'daki alacak rehnine ilişkin hükümler uygulanacaktır. Alacak rehnine ilişkin hükümler TMK'nın 954 ila 961. maddelerinde düzenlenmiştir. Ayrıca, 954. maddenin ikinci fıkrasına göre, bu özel hükümlerde aksine bir hüküm yoksa alacak rehnine, teslimine bağlı rehin hükümleri (TMK m. 939-953) uygulanacaktır.

Mevduat rehninde, doğmuş ve bankada bulunan bir mevduatın rehnedilmesi asıldır, ancak henüz doğmamış bir mevduat alacağının rehnedilebilmesi de mümkündür¹⁵. Bu durum özellikle hesap rehni olarak adlandırılmakta ve rehin henüz alacak doğmadan önce varlık

⁹ Nomer/Ergüne, 260.

¹⁰ Nomer/Ergüne, 260.

¹¹ Oğuzman/ Seliçi/ Oktay-Özdemir, 840.

¹² Sirmen, Lale, Alacak Rehni, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1990, 34.

¹³ Sirmen, 35; Oğuzman/ Seliçi/ Oktay-Özdemir, 840; Özer, 47; Nomer/Ergüne, 246.

¹⁴ Doğan, 35.

¹⁵ Aydın Ünver, Tülay, Müşterek Hesap, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2017, 164.

kazanmaktadır¹⁶. Böyle bir durumda banka ile mudi arasında bir mevduat sözleşmesi bulunmasına karşın, bu sözleşme nedeniyle mudinin banka nezdinde doğmuş bir alacağı bulunmaz, rehin sözleşmesiyle bu ilişkiden ileride doğacak alacağın (mevduatın) rehnedilmesi amaçlanır.

3. TMK'nın 939/III Maddesinin Alacak Rehni Bakımından Uygulanması

İnceleme konumuz bakımından doktrindeki baskın görüş, TMK m. 954/II uyarınca, aksine bir hüküm bulunmadıkça, alacak rehnine teslimine bağlı rehin hükümlerinin uygulanacağını, bu nedenle geçerli bir rehin hakkından bahsedebilmek için TMK m.939/III uyarınca hesap sahibinin hesap üzerindeki tasarruf imkânının kaldırılmış olması gerektiğini¹⁷, uygulamada bunun blokaj uygulanmak suretiyle gerçekleştirildiğini¹⁸, bunun menkul rehinde geçerli olan "kamuya açıklık ilkesi" nedeniyle de gerekli olduğunu ifade etmektedir. Dolayısıyla bu görüşe göre, geçerli bir mevduat rehni kurulabilmesi ancak mevduat hesabı sahibinin söz konusu hesap üzerindeki tasarruf hakkının kaldırılmış olması ile mümkündür¹⁹.

Bu görüş kabul edildiğinde, bir bankanın kendi nezdinde bulunan mevduatı rehin alması durumunda, her durumda, rehin verenin bu hesap üzerindeki tasarruf imkânını ortadan kaldırması şarttır. Bu hem rehni kurulması hem de rehni devamı için zorunludur. Aksi durumda, rehni varlığından söz etmek mümkün olmayacaktır.

Bize göre ilk olarak belirtmek gerekir ki bir alacak rehni olan mevduat rehni, taşınır rehni hâkim olan kamuya açıklık ilkesini aynı belirginlikte aramak mümkün olmamalıdır. Zira kanun koyucu senede bağlanmamış alacaklarda zilyetliği devredilebilecek bir şey mevcut olmadığından rehin hakkının tesisinde sadece yazılı rehin sözleşmesini zorunlu tutmuştur²⁰. Gerçekten alacak rehni kurulmasını düzenleyen TMK m. 955'de böyle bir koşula yer verilmemiş, rehni kurulması bakımından sadece yazılı rehin sözleşmesi yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Bu nedenle, rehni kurulması için hesap sahibinin tasarruf yetkisinin kaldırılmış olması şart koşan ve bunu kamuya açıklık ilkesine bağlayan görüşe iştirak etmek mümkün değildir. Gerçekten de taşınır rehni kamuya açıklık zorunlu ve gerekli bir ilkedir, çünkü rehne konu taşınırın dışarıdan bakıldığında rehne konu olup olmadığı konusunda en azından görünüşte bir fikir vermesi gerekir; oysa ki bir alacak olan mevduatın dışarıdan görünmesi mümkün olmadığı için bu tür rehni kamuya açıklık ilkesinin uygulanmasına da

¹⁶ Sirmen, 14.

¹⁷ "Ancak, bir mevduatın rehni söz konusu olduğunda hesap sahibinin mevduat üzerindeki tasarrufunun engellenmesi zorunluluk arzeder." Özer, 53.

¹⁸ Doğan, 49.

¹⁹ Görüş için bkz. Özer, 107; Doğan, 49 vd.

²⁰ "Kamuya açıklık ilkesi, taşınır rehni hâkim olsa da, kanun koyucu, bazı taşınır rehni türlerinde buna istisnalar getirmiştir. Şöyle ki, senede bağlanmış alacaklar ile diğer hakların rehni, zilyetliği devredilebilecek yahut ilgili sicile tescil edilebilecek bir şey mevcut olmadığından, rehin hakkının tesisinde kamuya açıklık ilkesinden sorumlu olarak feragat edilmiştir. Senede bağlanmamış alacaklar üzerinde rehin hakkı, yazılı rehin sözleşmesiyle kurulur." Nomer/Ergüne, 246; "Senede bağlanmamış alacakların rehni, rehin sözleşmesi teslim şartlı taşınır rehni zilyetliğin geçirilmesini kapsayan işlemin yerini almıştır. Dolayısıyla burada rehni kurulmasını sağlayan tasarruf işlemi, bu aynı etkili rehin sözleşmesidir." Sirmen, 35.

ihtiyaç bulunmaz. Mevduatın taşınır bir eşya olmaması nedeniyle de taşınırlar için getirilmiş bu ilkenin bu tür alacak rehinlerinde uygulanmayacağı söylemek mümkündür.

Alacak rehninin kurulmasını özel olarak düzenleyen TMK m.955’de alacak üzerindeki zilyetlikten bahsedilmemiş ve sadece yazılı sözleşmeden bahsedilmiştir. Dolayısıyla, kanun koyucunun özel olarak düzenlediği bir hükümde bulunmayan bir koşulun *-rehnin kurulması bakımından-* aranması doğru değildir. Gerçekten, TMK m.954/II’deki düzenleme de bu yoruma uygundur, buna göre aksine bir hüküm bulunmadıkça alacak rehnine, teslimine bağlı taşınır rehni hükümleri uygulanacaktır. Alacak rehninin kurulması konusunda ise bir hüküm bulunduğu için 954’ün uygulanma imkânı yoktur, kanuna göre belirtmek gerekir ise burada aksine bir hüküm (TMK m.955) bulunduğu içindir ki rehnin kuruluşu için sadece yazılı sözleşme yeterli olacaktır.

Mevduat rehninde, rehin alacaklısı bankanın, rehin kurulurken hesap üzerine bloke koymaması, yani hesabı müşterinin serbest tasarrufuna bırakmış olması ya da baştan hesaba bloke koyarak hesabı müşteri işlemlerine kapatmış olması ve fakat sonradan herhangi bir sebeple bu blokeyi kaldırarak müşteriye tasarruf etme imkânı vermiş olması arasında bir fark olup olmadığı incelemeye değer bir konudur. Yukarıda izah ettiğimiz üzere, esasında alacak rehninde zilyetliğin devrinin ve dolayısıyla hesap üzerinde tasarruf imkânının kaldırılmış olmasının rehnin kurulması bakımından bir önemi yoktur. Peki, baştan değil de, rehnin kurulmasından belirli bir süre geçtikten sonra müşteriye hesap üzerinde tasarruf etme imkânının verilmesi durumunda, rehnin akıbeti ne olacaktır? TMK m. 943’e göre, rehin, alacaklının zilyet olmaktan çıkması ve onu zilyet olan üçüncü kişiden geri alamaz hale gelmesiyle son bulacaktır. Buna karşın, yine aynı maddeye göre, rehne konu taşınır, alacaklının rızasıyla yalnız rehnedenin hâkimiyeti altında bulunduğu sürece rehnin hükümleri askıda kalacaktır. Kanaatimize göre, TMK m.943 de alacak rehninde uygulanmayacaktır²¹, bu sonuç öncelikle TMK m. 939/III’ün uygulanmamasıyla aynı gerekçeye tabidir. Öyle ya bir alacak rehninin kurulması için 939/III’ün uygulanmayacağını söyledikten sonra, bu kuralı bölmek mümkün olmamalıdır. Yani, rehin kurulurken aranmayan şart, rehin kurulduktan sonraki dönem için de aranmamalıdır. Bu durumda, nasıl ki alacak rehni için 939/III maddesi uygulanmayacaksa, aynı şekilde bu maddenin doğrudan devamı niteliğinde olan 943. maddede uygulanmayacaktır. Bu sonucun sağlanmasını ilgili maddeye bakarak da yapabiliriz; söz konusu maddede teslimine bağlı taşınır rehninin kuruluşu için zorunlu olan zilyetlik devrinin, rehin sözleşmesi süresince aranıp aranmayacağı hususunda birtakım kurallar getirilmektedir. Dolayısıyla, esasında bu kuralın, teslimine bağlı rehnin kurulması için zilyetliğin devrini şart koşan TMK m.954/II’nin tamamlayıcısı ve artçısı niteliğinde olduğunu söylemek mümkündür. Bu nedenle, her iki kural için de aynı neticeye varmak gerekmektedir. Bu nedenle, mevduat rehni üzerinde, bankanın belirli sınırlandırmalar ve kontrol yetkileriyle mevduat hesap sahibine tasarruf etme yetkisi vermiş olması durumunda, hesap sahibinin fiilen mutlak bir hâkimiyetinin bulunmayacağı ve bu gibi durumlarda 943/II nedeniyle rehin hükümlerinin askıda sayılmayacağını ileri süren görüşe de iştirak etmemekteyiz²². Bankanın, rehin kurulduktan sonra, rehin verene tasarruf imkânı tanımış olması durumunda da rehnin geçerli bir şekilde varlığını devam ettirdiğini

²¹ Aksi yöndeki görüşler için bkz. **Özer**, 107; **Doğan**, 50.

²² Görüş için bkz. **Doğan**, 51.

söylemek mümkündür. Bunun tek istisnası, rehin verene rehin sözleşmesini sona erdirmek üzere tasarruf imkânı verilmiş olması halidir.

Öte yandan şunu da belirtmekte fayda görüyoruz; bu çalışmada vardığımız görüş uyarınca bütüncül bir yaklaşım sergilemesi bakımından TMK m.943'ün de alacak rehninde uygulanmayacağını kabul etmekteyiz. Ancak bu görüşün kabul görmemesi halinde dahi hesap sahibinin tasarruf imkânı TMK m. 943/II uyarınca, alacaklının rızasına dayandığı için rehin hükümlerini askıya alacaktır, yani rehlin geçersizliğinden ziyade hükümlerin geçici bir süreliğine askıya alınması söz konusu olacaktır. Böyle bir durumda, alacaklının tekrar hesaba bloke koyması durumunda, rehin hükümleri askıdan inecek ve yürürlüğe girecektir.

Bu çalışmada vardığımız neticeye göre, alacak rehninde, zilyetliğin devri şartı aranmayacağı için, mevduat rehninde hesap sahibinin tasarruf etme imkânına sahip olup olmamasının rehlin geçerliliği bakımından bir önemi bulunmamaktadır. Peki, hesap üzerinde tasarruf etme imkânı verilen mevduat hesabı sahibinin, yaptığı tasarruflarla hesaptaki parayı tüketmiş olması durumunda, rehlin akibeti ne olacaktır? Bu konuda ikili bir ayırım yapmakta fayda vardır; şayet rehin sözleşmesi doğmuş ve de doğacak alacakları kapsar şekilde tesis edilmişse, yani hesap rehni niteliğindeyse, bu durumda rehin hakkına konu paranın tüketilmesi rehin hakkını sona erdirmeyecek; rehin hakkı hesap üzerinde doğacak alacaklar bakımından geçerli olarak kalacaktır. Ancak, rehin sözleşmesinin doğmuş bir mevduat alacağı için yapılmış olması durumunda, rehine konu alacak mevduat hesabı sahibinin tasarrufuyla sona erdiği için rehin de sona ermiş sayılacaktır, zira rehin asıl alacağın varlığına bağlıdır.

Son olarak önemle belirtmemiz gereken bir diğer husus ise şudur; hesap üzerinde tasarruf meselesi sadece rehlin yönetimi kapsamında kalan bir husus niteliğindedir. Rehlin yönetimi kapsamında kalan bu konuda, sözleşmenin tarafları rehin sözleşmesinde açıkça bir düzenleme yapabilecekleri gibi rehin sözleşmesinin kurulmasından sonra da bu konuda bir anlaşma yapabilirler. Hatta rehin alacaklısı banka bu konuda tek taraflı olarak da karar alıp bu imkânı rehin verene sağlayabilir.

Sonuç

TMK m.939/III'ün alacak rehnine ve dolayısıyla mevduat rehnine uygulanması durumunda, özellikle düzensiz rehin olarak adlandırılan rehin türünde, söz konusu mevduat üzerinde hesap sahibinin tasarruf imkânının kaldırılmış olması gerekecektir. Yine rehlin devamı süresince de rehin verenin bu tasarruf imkânından mahrum bırakılması gerekecektir.

Bu çalışmada vardığımız kanaate göre, TMK m.939/III hükmü alacak rehnine ve dolayısıyla mevduat rehnine uygulanamayacaktır. Zira alacak rehlinin kurulmasına ilişkin özel düzenlemede (TMK m.955) rehlin kurulması için sadece yazılı sözleşme yapılması yeterli görülmüştür. Bu hüküm taşınır rehlinin kurulmasına ilişkin hükümden farklı bir düzenleme getirdiği için TMK m. 954'ün ikinci fıkrasında yer alan “*Aksine bir hüküm bulunmadıkça, bunların rehni hakkında da teslimine bağlı rehin hükümleri uygulanır.*” şeklindeki hüküm devreye girmeyecek ve dolayısıyla taşınır rehnine ilişkin 939/III maddesi alacak rehnine uygulanmayacaktır. Ayrıca, esasında alacak rehninde zilyetliği devredilecek bir mal da bulunmamaktadır. Yine, rehlin kurulmasından sonra, hesap sahibine hesap üzerinde tasarruf

yetkisinin verilmiş olması durumunda da rehnin askıda olmayacağını, geçerli olarak devam edeceğini söyleyebiliriz.

Hesap üzerinde tasarruf meselesi sadece rehnin yönetimi kapsamında kalan bir husus niteliğindedir. Rehnin yönetimi kapsamında kalan bu konuda, sözleşmenin tarafları rehin sözleşmesinde açıkça bir düzenleme yapabilecekleri gibi rehin sözleşmesinin kurulmasından sonra da bu konuda bir anlaşma yapabilirler. Hatta rehin alacaklısı banka bu konuda tek taraflı olarak da bu imkânı rehin verene sağlayabilir.

Kaynakça

Acar, Meryem, Tasarruf Mevduatı Üzerinde Rehin, Ankara Üniversitesi SBE (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2015. (Erişim Adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, Erişim Tarihi:01.02.2019)

Aydın Ünver, Tülay, Müşterek Hesap, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2017, 164.

Doğan, Fahri Can, Bankacılık Uygulamasında Mevduat Rehni, Bilgi Üniversitesi SBE (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2018, 35. (Erişim Adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> Erişim Tarihi:07.02.2019)

Nomer, Haluk Nami/ Ergüne, Serkan, Eşya Hukuku, On İki Levha Yayınları, 5. Bası, İstanbul, 2017.

Oğuzman, M.Kemal/ Selici, Özer/ Oktay-Özdemir, Saibe, Eşya Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2009.

Özer, Selçuk, Mevduat Rehni, Der Yayınları, İstanbul, 2016.

Sirmen, Lale, Alacak Rehni, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1990.